

ВІСТНИК

ПОЛІТИКИ, ЛІТЕРАТУРИ Й ЖИТТЯ

Виходить що неділі. — Менших рукописей не звертаєть ся.
 Адреса: Wistnyk, Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II, Tür 6
 Телефон: 13430. Чек. конто: ч. 107.090

Передплата: річно—20 К., 10 карбованців; піврічно—12 К
 6 карб.; квартално—6 К., 3 карб. Ціна поодинокого числа
 50 сот., 50 шаг. Зміна адреси 50 с., 50 шаг.

V рік. Ч. 39.

Відень, 30-го вересня 1918.

Ч. 222

Що дієть ся на Холмщині в австро-угорській окупації.

Дістали ми від одного селянина допись з тої части Холмської губернії, яка находить ся під австро-угорською, а вірнійше під польською адміністрацією. Друкуємо сю допись низче, не подаючи ні імени автора, ні місцевости, щоб відібрати охоту ретельним адміністраторам Холмщини шукати „крамольника“ і його переслідувати. Бо на Холмщині, як т кажуть, бють і плакати не дають. Поляки там відібрали нашому народови елементарні людські права, знущають ся над його релігійними почуваннями, забороняють його рідну мову, а хто спробує запротестувати проти сих середновічвих насильств, або навіть комусь приватно про се написати того денунціюють, як ворохобника і роблять не шкідливим.. Такі випадки дуже часто там трапляють ся і ми не хочемо щоби в сїм случаю таке стало ся.

Пише автор дописи таке: „Поляки, будуючи Польщу з ласки Австрії і Німеччини, почали з того, що постарались випросити у австрійської влади заборону православним на Холмщині задовольняти свої релігійні потреби — замикають їх церкви і не дозволяють відправляти службу Божу в них.

„Поляки думають, що ніхто не зрозуміє їх заходів і пакостей. Бо не може бути, щоб то було зроблене зі сторони австрійської влади самостійно, бо в Австрії вільно кождому визнавати свою віру і молитись на рідній мові і по своєму обряду. Мало того, Поляки постарались зборонити на Холмщині також і запровадження українських шкіл.

„Церкви замкнено на сій підставі, що ніби-то російсько-православна церква не є тут правне визнання. Добре, а де-ж тут російсько-православна церква?

„Народ тут український, окупація австрійська, земля і мова є з передвіку українська, мова, на котрій надруковано церковні книжки, славянська, така, на якій друкують ся церковні книжки у всіх православних християн в Австрії. До Росії ні народ, ні земля його не належать. Де-ж тут російське православіє?

„То є одно. Друге: чого сподіють ся досягнути тими зборонами Поляки? Вони хотять увесь український холмський народ змусити перейти на римо-католицтво, себто до костела, і ополячити, але вони забувають самий звичайний закон: чим більше будеш душити, тим більший буде опір.

„Думалось, що приклад бувшої російської влади на Холмщині з 1875 року научить Поляків инакше провадити польську справу на Холмщині. Та ні, вони ідуть тим самим шляхом, яким йшла стара Польша й прийшла до... свого кінця і яким йшла Росія і прийшла до... свого розпаду.

„Думалось, що за сто літ цивілізація в Польщі зробила якісь поступи, але ні. Навпаки, тоді Поляки ще сяко-тако терпіли Українців в своїм „Крулевстві“, а тепер ніяк не можуть згодити ся, щоби поруч них жив другий нарід, котрий має свою мову і свою віру.

„Ранійш Поляки віддавали українські церкви в аренду старозаконним, і хто хотів охрестити дітину, той мусів йти до арендатора просити о ключі до церкви і платити йому за се, а тепер зовсім замкнули церкви і не впускають до них ні хрестити, ні шлюбу взяти, ні ховати вмерших, ні сповідатись, ні молитись.

„І скрізь на Холмщині діти не хрещені, люди живуть без шлюбу, умирають без молитви й ісповіди, в неділю і свята нарід остаєть ся без служби Божої.

„То є польська цивілізація. то є польська толеранція, то є XX-й вік християнської ери!

„Коли-ж така „поступовість“ Поляків відносно Українців на Холмщині є піметою їх над українським народом за діла бувшої російської влади, то ще гірше, бо що винен український народ за діла бувшої своєї влади? Адже той нарід і сам терпів від тоїж влади!

„Та видко, що холмському українському народови така вже доля випала: з одної сторони терпи й з другої сторони терпи, а світла і кращої долі ніколи не бачити.

„А цивілізація Поляків на правду не далеко втікла від татарщини“...

На жаль, про сю татарщину майже нічого не знає культурний світ, тож булоб бажаним, щоби свідомі одиниці серед українського населення Холмщини про всякий факт польського насильства і злочинів над нашим народом подавали докладні, але конкретні фактичні відомости до українських часописей. Наша часопись все радо буде містити такі дописи.

Епізод мирових змагань.

Не вдала ся ще одна спроба замирення потапаючого в крові культурного світа. Австрійську мирову ноту, подиктовану безперечно почуттям гуманності відкинули антантські держави без довгої надуми і в супроводі глуму. Та хиба скрайній оптиміст міг чого иншого надіятися. Антанта стоїть під сю хвилю у верхків свого мілітарного успіху. Німецькі армії, що перейшли вже були Марну, серед важких боїв і втрат повернули до давніх, передофензивних становищ; австрійська офензива над Піявою не вдала ся; під напором ріжноплеменних антантських військ Болгари чим раз більше тратять криваво оплачену Македонію; Туркам пішло на палестинському фронті з Петрового дня; кольорові англійські наемники важко побили Турків і лявиною сунуть вперед. На всіх фронтах в Європі і Азії антанта під сю хвилю бере перевагу. Нічого в тім дивного, що антанта, сильно скріплена на фронтах американськими військами і технічним матеріалом, предбачає здійснення своїх цілей у збройнім змаганні і відкидає всяку думку про переговори тепер, коли союз центральних держав має ще в своїх руках поважні територіяльні застави на сході і заході і коли їх военний фронт, хоч вигинаєть ся, але не заломлюєть ся. Безсумнівно, слушність була по стороні тих часописей і політиків, які після появи австрійської ноти казали, що психологічний момент для сеї ноти підібраний був нещасливо.

Чим-же оправдують антантські верховоди своє негативне становище до австрійської мирової ноти? Через всі відповіді антантських державників, бесіди їх самих і їх преси червоною ниткою тягнуть ся обвинувачування Німеччини у всіх гріхах, сповнених на людстві. А рефреном сих обвинувачень: „Germania delenda est!“ Німці спричинили війну, Німці потоптали неутральність Бельгії, здавили незалежність Сербії і Чорногори, німецький мілітаризм напровадив на людство небувалу різню, потоптанне культури і знівеченне всього, що європейські демократії вважали найціннішим. Клемансо заявив просто, що між злочином і правом не може бути ніяких переговорів і се велів подати до відома австрійського правительства у відповідь на його мирову ноту. В американськїм сенаті впали слова його председателя Льюдга, що доки не буде віднесена повна перада над Німцями на їх територію, всякі мирові переговори були-би безцільні. В такім випадку даремні би були всі жертви. „Нашим наміром — заявив він — є вчинити світ безпечним для вільних, респектуючих права народів, щоби вони могли жити в згоді, без небезпеки і тривоги“. Такою немиримомою мовою говорять всі важніші заяви, голошені з тамтого боку бойової лінії.

Интересно, що весь гнів антанти концентруєть ся на Німеччині. Тай не тільки антанти. Віденська „Arbeiter-Zeitung“ замічає, що з осередніми державами, в яких панує політична неволя, самоволя мілітаризму і бюрократії, олігархія фєвдалів та насильство одного народа над другим, держави антанти не будуть переговорювати. Перш усього треба завести лад у себе вдома, треба перестроїти себе на засадах демократії, треба дати волю і рівноправність народам, треба вдоволити невдоволених і визволити гноблених, а тоді щойно має ся моральне право і силу ставити умовини мира противникови.

Скажемо мимоходом, що відповідь антанти справді не перейшла безслідно в Німеччині, бо саме тепер йдуть там горячі спори щодо перестрою німецького державного життя на демократичних засадах, причім навіть соціалні демократи мали-би війти в склад правительства.

З неутральних держав наспіла відповідь поки-що тільки від українського правительства. У відповіді сказано: „З почуванням найглибшого вдоволення українське правительство довідалось про офіціалну ноту Австро-Угорщини, в якій монархія заявляє, що прийшов час мира і пропонує підняти кроки в цілі розпочаття мирових переговорів. Історія чотиролітнього жорстокого змагання між найкультурнішими наро-

дами цілого світа, дає учасникам можливість пригадати собі на найріжнородніші переходи; від найбільших тріумфів аж до великого смутку. Світова пожежа знищила не тільки безмежні працею многих поколінь добуті матеріяльні добра, але, що страшніше, ціле людство втратило в сій війні безслідно головні культурні здобутки многовікової цивілізації. Українське правительство переконане, що міжнародні спори можна радше вирівняти на дипломатичній дорозі через спільне порозумінне народів, як оружем. Стремлячи до загального мира, попіратиме правительство України всіми можливими середниками предлогу, щоби почати виміну думок про умови будучого мира, якого домагаєть ся цілий світ і якого безумовну потребу всі признають.“

Німецька нота заявляє, що предложенне Австро-Угорщини відповідає тому духови примиримости і змагань до мира, які все проявляли осередні держави, а хоч дотеперішні проби не є заохочуючі, одначе Німеччина щиро бажає, щоби теперішній крок Австро-Угорщини увінчав ся успіхом. Німецьке правительство готове взяти в предложеній конференції участь.

Болгарська нота, заявивши готовість взяти участь в предложеній конференції, означає военні цілі Болгарії, якими є національне зєднання.

Туреччина рівнож згоджуєть ся на ноту і каже, що її участь у війні подиктована обороною.

Треба вкінці завважити, що австрійське правительство в урядовім комунікати заявило, у відповідь на промову Бальфура, що воно мимо відкинення бажань ноти, дальше стоїть на своїм становищі, і що антанта, якщо познакомила-би ся з конкретним становищем осередніх держав, не була-би такою невмолімою.

*

І так, меч має дальше слово. Антанта вірить в свою кінцеву побіду. Українська держава, а з нею цілий український народ мусять стояти на чатах і добре обсервувати біг колеса подій. Треба скріпитись, сконсолідуватись, щоби слово України у велику хвилю замовкнення зброї мало свій суверенний і міждержавний вальор.

Мадярські апетити на південну Славянщину.

Справивши в букарештєнському договорі коштом Румунії границі на вні, Мадяри уважають теперішню хвилю найдогіднішою до переведення внутрішньої анексії. Вони хотять Боснію і Герцоговину, а ймовірно також Дальматію влучити до країв корони св. Стефана, як рекомпензату за евентуальний приріст Австрії наслідком австро-польської розвязки.

По інформаціям „Az Est“ мадярський президент міністрів др. Векерле обстоєть погляд, що Боснія й Герцоговина мають бути прилучені до Угорщини безпосередно як „corpus separatum“ (окреме державно-правне тіло) — найвищі місця уважають, що найкращою розвязкою буде прилученне Боснії й Герцоговини до Хорватії. Ся Велика Хорватія мала би й на дальше остати васальним краєм Угорщини в рамках держави св. Стефана. Фіюми полишено-би її характер „corpus separatum“, рівночасно збільшаючи її область, Катаро стало-би угорським портом, а південні комітати Славонії влучено-би безпосередно до Угорщини. Якщо прийшло-би до здійснення сього пляну на чолі Хорватії станув би як комісар архикнязь, який після сконсолідування відносин мав-би передати управу банови.

Переведенне анексії полуднево-славянських країв на користь Угорщини, угорське правительство віддало в руки гр. Стефана Тіси. Він виїхав в характері полковника з приділенням до сеї місії офіцером генерального штабу до Сараєва і розпочав між боснійсько-герцоговинською інтелігенцією агіта-

цію. Перше свого рода „віче“ він відбув з запрошеними до бою краєвого шефа Саркотича хорватськими урядовцями і попами, на яким під небо вихвалював благородність мадярської нації і підніс чарку за се, щоби населення Боснії і Герцоговини нашло властивий шлях, який в рамках можливого допровадив-би до осягнення... мадярського полагодження.

Хочби навіть горстка хорватських урядо вів для „гарни очей“ Тиси обіцяла йому „найти властивий шлях“... до Угохр щини, то ледво чи добровільно пристане на се населення обох сербо-хорватських країв. В добу самовизначування народів, коли південно-славянський самостійницький рух обхопив і Сербів і Хорватів і Словінців, поїздка начальника мадярських повнісег згори засуджена на невдачу. Розв'язати південно-славянсько питання можна лише йдучи по лінії бажань і волі населення Боснії, Герцоговини, Далматії і Хорватії, а не по бажанням Векерле і Тиси.

З приводу побуту гетьмана в Німеччині.

Берлінська преса з нагоди побуту п. гетьмана в Німеччині присвячує йому тепло написані міркування.

„Kreuzzeitung“ пише: В особі п. гетьмана витаємо голову молодій Українській Державі і висловлюємо наше здоволення з приводу його відвідин в Берліні, цілю яких являється познакомлення з управителями німецької держави і обміна думок з нами. Коли пан гетьман висловив бажання відвідати в теперішню хвилину Німеччину, якій молода держава стільки завдячує в своїй розвитку, то в сім можна бачити його бажання удержати в будучині повні довіря відносини, існуючі між ним і його правительством з Німеччиною і сильніше закріпити їх.

„Deutsche Tageszeitung“ між иншим каже: „Витаємо п. гетьмана в столиці німецької держави. Його візита — се новий вислів повного поважання, яким сповнений голова української держави супроти німецького народу і його керманічів. Надіємося і бажаємо, щоби присутність п. гетьмана причинила ся до сього, щоби українсько-німецькі відносини також на будуче були ще приязніші і гарніші.“

„Berliner Lokal-Anzeiger“, згадуючи про побут п. гетьмана у цісаря Вільгельма додає: Сім фактом добросусідські відносини, які уложили ся між Німеччиною й Україною, а також ратифікація німецько-українського договору одержуть нову силу і, може під деяким оглядом, будуть ще тісніше скріплені. Витаємо першого голову Української Держави, до лицарської особистости якого Німеччина почуває живі симпатії. Його відвідини — се знак пошанування для нашої вітчизни і нашого цісаря. Висловлюємо надію, що дякуючи невгнутій енергії п. гетьмана, йому вдасть ся вивести молоду державу з всіх небезпек теперішньої хвилі і повести її на стрічу щасливої будуччини.

„Norddeutsche Allg. Zeitung“ пише: „Пан гетьман для нас не чужий чоловік. Україна — спосібна до життя держава, а ся обставина, що вона так легко і безболізно перенесла бурю революції, се не тільки заслуга зрілого населення, але також справа рук гетьмана, який вивів молоду державу з клясової боротьби. Визволена від внішнього гнету і внутрішніх невгодин, країна глядить вперед на стрічу нової цвітучої будуччини.“

Конкретної ціли побуту п. гетьмана в Німеччині німецька преса не подає. Так саме не багато довідуємо ся з півофіційальної нотатки київського „Відродження“, яка звучить:

З певних високоавторитетних джерел повідомляють: Поїздка пана гетьмана для побачення з цісарем Вільгельмом II. дала гарні наслідки для української держави. Передусім міжнародне становище, котре раніш викликало деякі сумніви, тепер зовсім виявилось у доброзичливим розумінні для України. Між иншим зовсім ясно обусловлено засадничий принцип, що Україна буде самостійною й ні від кого незалежною державою. Відносини українського правительства з австрійським прави-

тельством набрали характеру широкі і отвертої приязни, причім молодій українській державі обіцяно саму широкую допомогу від центральних держав у справах її урядовання, закріплення її державного устрою й відновлення в її межах нормальних умов життя. (А де ратифікація договору? Прим. Ред. Вістника).

Сер Роджер Кезмент.

(1864—1916).

(Кінець)*.

Підчас процесу виявилась вся величність і глибина психічна та умова особистости Кезмента. В його заявах і промовах ми пізнаємо сього ірландського національного мученика яко людину чисту, шляхотну, повну великого захоплення й самопосягати для справи свого народу й рідної країни.

Національно-політична діяльність Кезмента не була чимсь випадковим, викликаним й обусловленим лише виходом світової війни, яка відкрила перспективи визволення майже для всіх поневолених народів, а отже й для Ірландії.

Вона, як ми вже бачили, була органічним вислідом всеї його політичної ідеології та вдачі. Й він наперед передбачав яка очікує його евентуальна доля та який може бути його кінець.

В своєму листі до Байтлау (з 30. вересня 1914 р.) він напр. писав: „Я знаю, що я врешті всеж-таки скінчу у в'язниці, в англійській в'язниці за ірландську зраду“... Але він наперед рішив віддати своє життя за рідну справу, коли сього треба буде.

На суді він поведив ся, як переконаний патріот та національний революціонер, певний в слушности й справедливости своєї справи. Не як оскаржений, але обжалувач він виступає у своєму процесі.

„Я втішаю ся — каже він прокуророви — тим, що сиджу на лаві оскаржених замість того, щоби бути там, де сидять мої шановні обжалувачі.“

З джентельменським жестом опрокидує він закиди прокурора щодо політичної чистоти своєї діяльности; рішучо заперече наклеп, немов би він діставав на ірландську акцію гроші від Німеччини, або що Німеччина організувала проти англійське повстання в Ірландії. „Я є зобов'язаний супроти всіх в Ірландії, хто зі мною з сеї причини буде запідозрим, розбити сю брехню раз на все. Вона появилася в американських часописах і вийшла з Англії. Я телеграфував д. Дойлю — мойому оборонцеві в Америці — щоби він виступив проти сих часописів за наклеп. Хто мене знає, знає як неймовірно зловий сей винахід, позаяк я в цілій мойій минувшині показав, що я нікому та жадній владі не запродав ся й жадному правительству не дам ся зневажувати. Від першого моменту мого прибуття на континент й аж до часу мого повороту до Ірландії я не прохав та не отримав ані одного феніка чи то для себе, чи то на ірландську справу або для якої-будь иншої мети. Я мушу сей прилюдний наклеп відкинути, позаяк він дуже часто повторюєть ся. Гроші пропоновано мені в Німеччині нераз, — чимало та беззобов'язково, але я все-таки відклонив й покинув Німеччину біднішим, ніж як туди прибув“...

Щодо другого вищезгаданого закиду, Кезмент з натиском зазначив, що „ірландське повстання не сфабриковано в Німеччині (not made in Germany), що не з Німеччини воно вело ся, що не Німеччиною воно було інспіроване та що ані оден фенік німецьких грошей не був на нього виданий.“

Не менш рішучо відкинув він і третій закид в тому, неначе-б закликнув своїх земляків до боротьби за Німеччину. „Я завжди підчеркував — зазначив він з сього при-

*) Див. ч. 38.

воду — що Ірландець не має ніякого права бороти ся за якусь иншу країну, крім Ірландії...”

Цікава його критика протиправних неформальностей з боку англійського трибуналу, котрий його судив.

„Проти мене влаштували суд не цивілізації ХХ в., але варварства XIV в. — казав він — на основі акту, який навіть не є написаний мовою сеї країни (але по французькому, Н. В.), має бути засудженим Ірландець, якого єдиним злочинцем є те, що Ірландія була для нього понад все... Льояльність не є жадним законом, але почуттям, котре спочиває на любові, а не на примусі. Панування Англії в Ірландії спочиває однак на примусі, а не на законі; а що воно не жадає ніякої любові, не може воно викликати жадної льояльності.“

Він взагалі не признавав правосильности англійського суду над собою. „Сей суд — казав він у своїй останній промові — є для мене, як Ірландця, чужекравним й сі присяжні не є мої. Кожній справедливо думаючій людині мусіло-б бути ясным, що я маю незаперечне право бути поставленим перед ірландський суд та ірландських присяжних в Ірландії, коли взагалі можно-б було супроти мене вжити сього старого закону. Сей трибунал, сі присяжні, громадська думка в Англії мусять бути більш-чи-менш супроти мене ворожо настроєними, особливо-ж в часі війни. Я прибув не до Англії, але в Ірландію. До Ірландії відносили ся мої домагання, а Англія була останньою серед країн, які я хотів побачити...”

„...З Англійцями я не мав що робити; я жадав від Ірландців, щоб вони бороли ся за свої права... Те, що мене тут судять є несправедливо...”

Очевидно, що сей правно обґрунтований його протест, як й аналогічні закиди його правового оборонця, фактично лишили ся безрезультатними. Англійський трибунал не хотів його судити але засудити. Тому його мало обходили такі правні формальности або зрозуміла елементарна справедливість супроти оскарженого. Сей а рїогі був злочинцем, котрий мусів бути засудженим та покараним. В останній промові Кезмента був ще один цікавий момент. Маємо на думці його слушну критику приобіцяного Ірландії Англією т. зв. „Home Rule“ (себто краввої самоуправи) після війни й залежно від того, як льояльно поводитиметь ся „зелений острів“ підчас війни.

З сього приводу Кезмент казав: „Самоуправа є нашим природним правом й може бути даною иншим народам так само мало, як право на життє загалом. Лише злочинцєви, котрий зробив якийсь злочин, може се взяти ся, — одначе Ірландія, яка нікому не зробила кривди, та ні над ким не панує, нараз опинила ся серед народів світа, неначе вона була явним злочинцем. Де всі права обернено в купу безправностей, де з придавленням віддихом в рідній країні треба вимолювати право на існування й все-таки бачити, як безоглядно забирають ся овочі власної праці, — там завжди є відважнішим, правдивішим й хосеннішим словом та чином револьтувати проти такого положення, ніж терпеливо приймати се як чоловічу долю!“

Після середньовічного ритуалу з вигуками сакральної формули „Oyez, Oyez!“ — відчитано Кезментови засуд на смерть. Він вислухав його спокійно, навіть з легким усміхом. Се стало ся 29. червня в пів до пятої після полудня. 35 днів він мусів чекати на виповнення сього безапеляційного засуду. Всі протести з Ірландії, Америки й навіть з Англії були марними. Великобританський молох державности вимагав сеї кривавої ірландської, національної жертви. Й він її отримав. 3. серпня в ранці, коли англійський кат повісив сього ірландського мученика за те, що він „Ірландце любив над життє“. Так заспокоєно протиірландське бажання мести англійського імперіялізму. А в ірландській мартирології національних держав—прибув один новий мученик за рідну справу.

Слушно отже написала з приводу засуду Кезмента одна ірландська патріотка: „Спомин на долю таких діячів, як Кезмент, на століття звівечить прямування англійських політиків, котрі захотять угодовими засобами збудувати міст через безодню між Англією і Ірландією. Для правительства є вельми легко повісити Кезмента. В Англії повішення уважають ся „обезчешуючою карою“. Але в Ірландії є славною короною бути повішеним англійським правительством й Роджер Кезмент буде жити безсмертно в серцях своїх земляків!“

Н. В.

До справи перебудови Австрії.

Від довшого часу багато говорять і пишуть в Австрії про перебудову сеї держави на якихсь нових підставах, щоби усунути ті внутрішні національні тертя, які гамують її внутрішній розвій. Досі одначе ніхто не знайшов вдоволяючого пляну сеї перебудови, хоч над сим працює і спеціальна комісія для ревізії конституції в австрійським парламенті і політичні партії та преса багато присвячують уваги сьому питанню. Головна трудність справи лежить в національній і політичній структурі австрійської держави, а саме в тім, що складаєть ся вона з цілого ряду націй, розділених на ряд автономних коронних країв так, що ніколи кордонних країв не збігають ся з етнографічними кордонами націй. Напр. в короннім краю Чехії попри Чехів живе багато Німців, в Галичині попри Поляків живуть Українці і т. д. Дальша трудність справи перебудови Австрії лежить в її звязку з другою половиною монархії Габсбургів — Угорщиною, яка, маючи аналогічну національну структуру, противить ся всяким реформам в Австрії в напрямку зглаження національних противенств, аби не бути приневоленою робити сих реформ у себе вдома.

Отсі всі питання порушено в одній з статей в швайцарській часописи „Neue Züricher Zeitung“, яку й подаємо тут в скороченню, щоби дати нашим читачам деякий орієнтаційний матеріал до справи перебудови Австрії, яка Українців повинна цікавити для того, що живе в ній, а саме в Галичині і Буковині, понад 4 мільйони нашого народу.

„Президент міністрів бар. Гусарек — пише N. Züricher Zeitung в статі п. з. „Зєднані держави Австрії — в правительственій заяві, якою представив себе і своїх товаришів в парламенті, заявив, що його кабінет займеть ся реформою адміністрації і державної конституції. Його попередники рівнож мали се в своїй програмі; в сходовій клітці президії міністерства наліплєно вже від довшого часу орієнтаційну таблицю, на якій видно напись: „До бюра для справ ревізії конституції“. Попередній президент міністрів др. Ф. Зайдлер, нинішній директор цісарського цивільного кабінету, пішов дальше поза загальні переміни, якими послугували ся його попередники і основою бажаної реформи конституції вважав національну автономію внутрі границь коронних країв. В одній з своїх промов він говорив про можливість розвитку австро-угорського дуалізму в напрямі австро-угорсько-південно-славянського тріалізму. На протязі всесвітньої війни стало понятяє про право на самоозначенне народів „вмінною“ монетою, якій дали зміст большевики в Росії, одначе по бажанням антант се понятяє мало бути примінене силою тільки в Австро-Угорщині. Проголошенне незалежности Польського Королівства винесло на дневний порядок польську справу, південно-славянське питаняє вже перед війною перло до розвязки, а Чехи змагають з помічю всіх засобів, навіть таких, які просто бють в лице австрійську державність, зробити чеське питаняє з чисто австрійського загально-європейським, щоби його розвязку перевело не австрійське законодавство, тільки будуча мирова конференція.

„Барон Ф. Гусарек поручив деяким вченим і політикам задачу опрацювання проєктів ревізії австрійської консти-

туції. Для цих праць не визначено ніяких витичних і тому відповідно до політичних поглядів їх авторів вони будуть значно різнити ся між собою. Одначе їх доброю стороною буде се, що вони не будуть обмежені тільки основними ідеями, противно, вони будуть давати до подробиць опрацьовані начерки конституції. Яке становище щодо реформи конституції займає сам президент міністрів, доси не відомо про те нічого. В одній урядовій оповістці заперечено чутку, немов-би правительственні начерки „ревізії конституції“ подано до відома поодиноким визначним політикам. Що правда правительство бачить в приготуванні ревізії конституції при збереженню всіх спільних інтересів держави одно з найважнійших своїх завдань і не зволікатиме з інформуванням загалу про свої наміри; одначе під сю хвилю стан приготовчих праць не дозволяє на публичний виступ з наміреними планами.

„Се урядове оголошення є рамою, в яку вмістити можна не один образ. Можна сотворити також союз держав в такий спосіб, щоби „всі спільні інтереси держави“ були збережені. Австрія й Угорщина є двома державами, злученими персональною і реальною унією; основний закон про дуалістичну форму держави предвиджує спільність для цілої низки справ (а саме для заграничних справ, для справ військ, справ скаргу для спільних видатків); ціла низка інших справ... У всякім випадку можна-б собі подумати таку правно-державну основу для „Зєдинених держав Австрії“.

„Та зараз таки треба сказати, що коли в Австрії уважаєть ся як найдалше подуману ревизию конституції доцільною або кінцевою справою, на Угорщині панує инший погляд. На Угорщині не мають нічого проти сего, якщо Боснія, Герцоговина, Дальматія й Істрія разом з Хорватією й Славонією, які вже й тепер стоять в усяких правно-державних відносинах до Угорщини, будуть з нею зєдинені, одначе кожний Мадяр кричить „Hands off“, якщо в Австрії пропагуєть ся відірвання частини угорського посідання і злучку їх з належною до нових „Зєдинених Держав“ — чеською державою. Що більше, одна частина угорських політиків йде ще далше і вказує на се, що Угорщина стоїть в правно-державних відносинах з одноцільною Австрією і що умови про сі відносини не заклочувано з союзом малих славянських держав. А орган гр. Андраші пише, що Угорщина не знає шутки в справах свого стану посідання і що можна числити на дуже енергійний спротив Угорщини, якщо Австрія на конвентиклях ділтантів всяких гатунків понад головами парламенту схотіла-би наново перебудувати ся.

„Як буде розв'язане польське питання, покаже ся з нових переговорів з Німеччиною. Як відомо, Буріян заступаєть ся за австро-польською розв'язкою, то значить за сотвореннем Польського Королівства з бувшої російської Польщі і Галичини, яке стояло би з Австрією й Угорщиною в персональній і реальної унії. Сему плянови, за яким побиваєть ся також угорське правительство, противить ся Німеччина з політичних і економічних зглядів, а австрійські Українці заявляють, що вони не перенесуть спокійно здійснення сього пляну. Одно певне, що розв'язка польського питання політично, економічно і фінансово є для Австрії роковою справою.

„Поляки і Чехи вимагають для себе права на самоозначення, заперечуючи його рівночасно иншим народам. Австрійські Поляки бажають злучки цілої Галичини з Польським Королівством, хоча 43 проц. мешканців становлять Українці, які майже всюди живуть компактною языковою областю. А Чехи домагають ся чеської держави в її старих історичних границях, які обіймають компактною языкову область Німців. Навіть німецькі соціалні демократи заявляють, що вони ніколи не згодять ся на таке знасидування трьох мільонів Німців в судетських краях, між тим, коли чеські соціал-демократи правно-державну програму чеських горожанських партій зробили своєю власною.“

Як творилась Українська Держава.

Київське повстання.

(Продовження)*.

Четвертий універсал прийнято в редакції більшости. Центральний комітет українських с.-р., де мали в тім моменті вплив елементи ліво-есерівської орієнтації, поручив фракції зазначити ту позицію, на котрій стоїть його більшість, і ті пункти, в котрих дотеперішня політика українського правительства розминаєть ся з її поглядами. Наслідком сього виступу фракція українських с.-д. заявила, що вона відзиває членів своєї партії з кабінету. Так утворилась криза українського правительства, в момент незвичайно небезпечний для самого існування відновленої української держави.

Совіт нар. ком., покладаючи на те, що ліві с.-р. „зривають“ Ц. Раду в середині, вислав на Україну і спеціально до Києва нові кадри агітаторів, які мали приготувати тут повстання против Ц. Ради, а заразом ужив всіх сил на блокаду Києва. Він спішив доконче знищити Ц. Раду, щоб не дати їй змогти замирити Україну з центральними державами, тим часом як сам ані важивсь прийняти умов представлених Росії Німеччиною, ані зріклись миру, після того як зробив його одним з агітаційних моментів против попереднього правительства. Против делегації Ц. Ради він викликав був до Берестя делегатів харківських „народніх секретарів“, які, мовляв, представляли волю справжньої демократії України, що стоїть за федерацію і нероздільність українського й російського пролетаріята й бажає вести мирові переговори разом з сов. нар. ком., і складі його делегації. Коли-ж і се не помогло, і центральні держави далі вели переговори з делегацією Ц. Ради, як представництвом України, Сов. нар. ком. не бачив уже перед собою иншого виходу, як знищити Ц. Раду за всяку ціну.

Його зусилля мали деякий успіх. До половини січня Київ взято в дуже тісне кільце, і становище його стало просто критичне. Військові українські частини, зібрані в Києві, були деморалізовані до решти большевицькою агітацією, висловлялись проти Ц. Ради, або против „братовбійчої війни“ з большевиками, домагались переговорів з ними, а себе тимчасом проголошували нейтральними. Ті невеличкі військові застави, які могли бути вислані проти большевиків, що наступали від лівого берегу, від Гомеля, Харкова й Полтави, не могли стримати большевицьких і красногвардейських банд, на чолі котрих Сов. нар. ком. поставив для сильнішого вражіння сина українського письменника М. Коцюбинського, Юрія. Геройство вірних синів України, які складали свої голови під Крутами, під Гребінкою, під Дарницею — студенти й середньошкільніки, галицькі січові стрільці, залізничники й ин., не могли надолужити зради й малодушности або ганебної несубординації инших. Большевики зближались до Києва зза Дніпра, вони ж купчили ся в правобічних узлах — в Жмеринці, Козятині, Фастові на правобіччю й звідти також зугрожували Києву. Рада міністрів проголосила Київ в стані облоги й призначила особливого коменданта з надзвичайними правами. На оборону покликана всякого роду добровольців, вільне козацтво, і т. ин. Але невеликі відділи, вірні Україні, чули себе непевно серед загального невірного, ненавистного до українства настрою міста, яке стало виявляти ся все гострійше.

На 15 січня призначено було сесію Центральної Ради, дев'яту з ряду, щоб за неможливістю скликати Установчі Збори, на ній ухвалити деякі підготовлені правительством закони: земельний, робочий (про восьмигодинний день), про контролю над продукцією й ин. Сей момент вороги українства вибрали для повстання в Києві. В самий день від

криття Ц. Ради один з розагітованих український полк (георгіївський) прийшов під Ц. Раду, щоб її розігнати — але на такий рішучий крок не пішов і обмеживсь невеликим бешкетом та протестом против уживання вільного козацтва (з київських робітників) до охорони міста. В ніч потім большевики захопили робітні арсеналу й засіли там, а слідом потім почалась загальна забастовка робітників й партизанське большевицьке повстання по всьому місту. Про се дано звідомлення совітові нар. ком., і він, спішачи зірвати переговори з Україною, оповістив зараз своїй делегації й цілому світові, що з 16. січня Київ в руках большевиків, Ц. Рада розігнана, українське правительство в руках лівих с.-р. Се поставило було в дуже трудне становище українську делегацію, котрій большевики перервали телеграфічну звяз з Київом, і вже не можна було перевірити й відкинути большевицьких оповіщень. Але кільком безіменним героям, залізничним телеграфістам удалось, неважаючи на большевицьку контролю, звязати делегацію з Київом, дати їй змогу довідатись про дійсний стан річей, про заходи повзяті против большевицького натиску й рішучі наміри вести з ним боротьбу до кінця при всяких обставинах. Сі вісті піддержали настрої в представниках центральних держав, які особливим урочистим актом признали самостійність Української Республіки і далекі від гадки використати її трудне становище, в цілім ряді спірних пунктів (як напр. в справі Холмщини, українських военнополонених, вивозу збіжжя і т. ин.) зробили важні уступки українським домаганням, щоб скорше довести до миру — гідного й почесного для України, який-би підніс і скріпив позицію Української Республіки, бо вважали за певнене її існування дуже користним для себе моментом.

Маючи на увазі такі обставини, українське правительство прикладало всі зусилля до того, щоб протриматись у Києві можливо довше, аби відданнем його не попуувати свого міжнародного становища і справи миру. Мир з центральними державами мав принести Україні не тільки можливість повної демобілізації, свободнішого упорядкування внутрішніх справ, відкритіє границі для довозу різних товарів, незвичайно потрібних для широких українських мас, але й поворот українських военнополонених, заходами українських інструкторів освідмлених, обучених і організованих в полки для боротьби за визволення України. Сим з самого початку війни зайняв ся „Союз визволення України“ на випадок можливого конфлікту України з Росією, і тепер сі свідомі українські кадри мали чималу вартість супроти розкладу війська на Україні. Так само, з огляду на велику цінність, яка виявилась за відділами галицьких січових стрільців, що організувались на Україні з военнополонених і виселенців і віддавали важну прислугу в боротьбі з большевиками, дуже бажано було в даній хвилі дістати такі січові дружини з Австрії. З сих мотивів провідні фракції Ц. Ради і українське правительство вважало потрібним все зробити, ціною яких небудь жертв, щоб улєкшити заключенне миру. Одним з важнійших моментів з сього погляду, як я вже сказав, було протриматись у Києві бодай до моменту, коли справа миру буде рішена зовсім.

Свідомість критичности моменту тим часом зробила глибокий перелом в настрою українських партій і фракцій Ц. Ради. Ліво-есерівський напрям, тенденції до компромісів з большевиками відразу впали; кілька депутатів з лівих с.-р. було навіть арештовано в помешканню Ц. Ради особливим комендантом Києва; Ц. Рада протестувала против сих арештів, зроблених без її дозволу, і визначила парламентську слідчу комісією, але не вважала можливим робити з сього приводу які небудь труднощі правительству. Мовчки був прийнятий принцип внутрішньої згоди перед зовнішньою небезпєкою. Фракції постановили полишити на боці яблуко роздору, що розірвало ще підчас VIII сесії блок українських фракцій — принцип соціалізації землі, виставлений партією укр. с.-р., а оспорюваний укр. с.-д. Рішили прийняти земель-

ний закон в редакції, вироблений парламентською комісією, відложивши на потім всякі поправки чи розяснення його. Сей закон був одноголосно прийнятий Ц. Радою 18 січня під гук гармат, що обстрілювали Київ. На тім-же засіданню Ц. Рада поручила сформування нового кабінету В. Голубовичеві, кандидатови укр. с.-р., і фракції, які були відкликали своїх членів з кабінету, дали дозвіл вступити до нього. Криза була полагоджена, і се відновленне внутрішньої одности багато значило в тих критичних обставинах. Київ жив в страшних умовах. Большевики обложили його щільно, від сходу і заходу, большевицька артилерія обстрілювала місто, а в середині не вгавала улична війна. Деякі пункти по кілька разів, трохи не щодень переходили з рук до рук — то до большевиків, то до українських військ. Геройські зусилля кількох тисяч вірних оборонців не могли вистачити на боротьбу, коли стріляли зза міста і в місті, з воріт, з вікон і зрада просякала скрізь, не лишаючи нічого певного. Люде знемогали від неустанного нервового напруження. Обошільне роззярене доходило до крайности. Всі страхи громадської війни виходили на яв. Людність починала виходити з рівноваги, нарікати на Ц. Раду, що вона, силкуючись утримати, виставляє місто на знищенне. Гармати дійсно розбивали доми. В ночі світили огні запалених будинків.

Так минуло десять день. Сов. нар. ком. слав „всім, всім, всім!“ одно за другим оповіщення, що Київ здобутий „військами Ю. Коцюбинського“, Ц. Рада розбита і втікла, власть перейшла „до совітської республіки“, — але Київ все ще перемогавсь. Велике напруженне горєтки патріотів видержувало всі труднощі, вигладжувало всі удари зради і малодушности. Тільки 25. січня, коли мирний трактат з центральними державами був уже вповні забезпечений, українське правительство, не бажачи довше виставляти столицю на знищенне большевицькими ватажками, розпорядилось виводити артилерію й військо з центра Києва на передмістя, а осідок свій постановило перенести на певний час до Ж и т о м и р а. Протягом 26 і 27 січня Київ був опорожнений і перейшов в руки большевиків, прихожих і місцевих, які зчинили в перших днях ганєбну різню, розстрілюючи всіх, хто мав посвідченне українського правительства, всіх, в кім можна було підозрівати Українця. Вони хвалились, що в сі дні розстріляли 5000 Українців. Ся цифра побільшена, більш обережні обрахунки приймають коло 2000, але висота її не грає ролі — важнійша принципіальна сторона, виявленне дійсного характеру сеї війни, котру з большевицької сторони виставляюмо боротьбою соціалістичних гасл против буржуазії й реакції, а в дійсности вона була війною національною, боротьбою за відновленне єдиної Росії і на знищенне сепаратизму — ще більш завзятою і нелюдською, ніж яку вів з українством старий царський уряд, централістичні гасла котрого понесли під своїм большевицьким прапором нові спасателі єдиної неділимой Росії — большевики.

М. Грушевський.

(Кінець буде).

Вісти.

„Молода Україна“. В середу, 18. вересня, в помешканню „Українського Клубу“ в Києві відбули ся загальні збори громади бувших полонених „Молода Україна“. Після обрання головою зборів п. Шаловала, на його предложенне громада вшанувала вставаннем і привітала професора черновецького університету, посла до австрійського парламенту п. Смаль-Стоцького, який завітав на збори. На привітанне п. професор з вдячністю відповідаючи, побажав зорганізованій наново громадї успіху, сил і енергії для продовження тої культурно-просвітньої і національної роботи, що була взірцево проведена серед полонених Німєччини та Австро-Угорщини. Предложений організаційною комісією статут громади, який вже затвердже-

ний київським окружним державним судом, громада прийняла до відома.

Після виборів до управи громади і контрольної комісії, після цікавих і живих дискусій, згідно §§ 47 і 52 статуту, вибрано 7 членів до управи громади, 3 заступників і 3 контролорів і заступників, які свого часу були щирими працівниками та керівниками бувших в таборах організації і стояли на чолі культурно-просвітньої роботи. В склад управи були вибрані: пп. Калюжний, Шаповал, Мороз, Скарженевський, Тарасовський, Падалка (Бахталовський) та Андріюк; заступниками: пп. Оляччин, Пархоменко і Буховенко. В контрольну комісію: пп. Волошин, Малахатка і Варава (Кобець); заступниками: пп. Слюсар і Святун.

При біжучих справах, на пропозицію д. Калюжного, громада вшанувала вставанням і висловила своє глибоке співчуття й жалю з приводу наглої смерті бувшого одного з щирих прихильників українського народу і морального опікуна над полоненими Українцями, що заснував українські табори в Німеччині ще в 1915 році та положив основу культурно-національній роботі серед полонених — генерала Фридриха, завдяки якому Україна придбала тисячі свідомих і національно-вихованих робітників і організаторів.

Наприкінці збори порішили й ухвалили, аби управа громади ввійшла в порозуміння і тісніші зносини з „Національним Союзом“ на Україні і по згоді останнього вислано представника громади „Молода Україна“, а також і видруковано в більшій кількості статут.

3 „Національного Союзу“. „Відродження“ доносить: На засіданню 18 вересня В. Винниченко вибраний головою „Національного Союзу“. Сими днями „Національним Союзом“ маєт ся післати меморандум представникам центральних держав, який в свій час буде оголошений в нашій часописі.

Нова українська семінарія ім Т. Шевченка. Дня 18-го вересня міністерство освіти дало дозвіл Звенигородській повітовій земській управі з 1. вересня відкрити в селі Кирилівці, Звенигородського повіту (рідному селі Т. Шевченка) мішану українську народню вчительську семінарію ім. Т. Шевченка зі всіма правами державних семінарій. Семінарія буде утримуватись на кошти земства.

Краєва Українська Рада в Криму і „Національний Союз“. 28. і 29. серпня в Криму відбув ся краєвий зїзд представників всіх національних українських організацій і партій Криму. Вибрана Краєва Кримська Рада, котра вирядила у Київ делегацію. Делегація вже прибула до Києва і від імени Краєвої Ради подала заяву в „Національний Союз“ про прийняття в склад союзу представника від кримських Українців.

Довкола приєднання Криму до України. Рада міністрів познакомившись з рішенням представників Криму вступити з українським урядом в переговори про умови приєднання Криму до України й ідучи на зустріч прикрому становищу населення Криму, яке не може в умовах митової війни реалізувати врожай овочів і винограду, за згодою п. гетьмана постановила спинити митову війну при умові негайної присилки представниками Криму в Київ уповноваженого для переговорів. Сю ухвалу післано телеграфічно: в Сімферополь ген. Силькевичу, председателю губ. земської управи в Сімферополі і земської управи в Ялті і Теодозії, в Берлін міністрови закордонних справ і головнокомандуючому німецькими військами на Україні.

Міністер фінансів телеграфічно зніс заборону вивозу продуктів з України на Крим і навпаки.

Кримо-українські переговори. Кримська делегація для переговорів з українським правительством виїжджає до Києва на початку слідуєчого тижня в складі представників правительства й експертів. Представниками правительства будуть мабуть міністри Фріман, Ахматович, сенатор Нікіфоров. (УГА)

Україна — Крим. УТА повідомляє: Сімферопіль, 16. вересня. Офіційно повідомляється: Відбулась нарада представників кримського правительства з членами німецької місії, котра приїхала з Києва. Обмірковувались тільки економічні справи. Скоро кримське правительтво вступить в безпосередні переговори в тих-же справах з українським правительством.

Лікарська справа на Холмщині. Лікарська справа на Холмщині стоїть, як і стояла дуже погано. Лікарів мало, у звертанню до них і їх розїздам по хорих дуже перешкоджає те, що вся Холмщина поділена щось на 14 комендантур і на переїзд з одної комендантури до другої потрібно мати окремий дозвіл; такий-же, здаєт ся, дозвіл треба мати на виїзд з села; всі дозволи оплачують ся досить високим побором, а до того ще немає на чому їздити: худоби на Холмщині дуже мало; там угворили ся своєрідні форми „соціалізму“, скільки фамілій складаєт ся і в купі купують одну конячину, або одну коровину, якими спільно користують ся. На таких спільних ковях розумієт ся на наїздиш ся. Головноуповноважений міністерства народнього здоров'я в найблизшій часі відчиняє скільки лікарень — всього на 100 ліжок, майно для чого він вже отримав. Запрошує він також ще декілька лікарів. Але більш менш задовольняюче справа буде розв'язана лише тоді, коли буде затверджений обрахунок міністерства народнього здоров'я по Холмщині, в якому предбачають ся і лікарні і досить лікарів і коні для їх розїздів. (Н. Р.)

Що се значить? Бюро Вольфа доносить: Супроти чуток, що на Україні відбувають ся покликання до війська, а покликані відходять на німецький західний фронт, в урядових німецьких кругах заявляють, що Німеччина нігде в занятій області не покликала нідного жовніра. Такого рода поступованне в заприязненій Україні, де Німеччина тільки тому є, щоби привернути лад і порядок, є тим більше виключене.

Реквізиції на Україні. Київські часописи доносять, що міністер апровізації Гербель розпорядив, щоби всюди там приступити до реквізиції, де земельні власники не хотять відступити надвишку збіжа для державного збіжевого уряду.

Український консулят на Донщині. В Новочеркаську розпочав діяльність український консулят. Консулем назначений Володимир Міценко.

Румунський представник на Україні. „Pester Lloyd“ повідомляє: Румунським дипломатичним представником у Києві призначено Концеску.

Австрія, Україна і Польща. Ц. к. кореспонденційне бюро донесло з Києва, що австро-угорське правительтво за вставленням українського міністра закордонних справ, дозволило австрійським Українцям, занятим в українських заведеннях і урядах, оставати на Україні — низшим урядникам і слугам до 10. жовтня, а урядникам до 31. грудня с. р. — В такий спосіб помагає австро-угорське правительтво будувати українську державу, за що домагаєт ся незвичайно великих матеріальних чинитьб, а останній дозвіл також окуплений ріжними матеріальними концесіями для Австро-Угорщини. Поляки тішуть ся у бар. Буряна не такими зглядами. Ціла австрійська окупація в Польськїм Королівстві переповнена галицькими Поляками і їх не відкликуєт ся, бо їх потреба до будови Польщі там, де її навіть нема, прим. в Холмщині, а навіть на Волині. Галицьких Українців відкликують з України, щоби був більший простір для Поляків, Жидів, Мадярів і т. д.

Церква-пам'ятник „Відродження України“. В Катеринославі в скорім часі думають розпочати будову церкви-пам'ятника „Відродження України“. Епархіальний зїзд постановив збудувати при церкві приют для дітей покалічених вояків, музей церковної старовини.

Турецький посол у Києві. 13. вересня прибув до Києва надзвичайний посланник і уповажнений міністер Туреччини, акредитований при українськїм уряді п. Мухтар-Бей з урядовцями свого посольства. Український уряд зустрів його надзвичайно сердечно і щиро, бо він вже від давно виявляв велику

прихильність для України і добре ознакменений з кардинальними справами нашої державности.

Приєм О. Шульгина болгарським царем. 7. вересня посланник української держави в Софії О. Шульгин вручив свої акредитивні грамоти болгарському цареві Фердинандові. Приєм був дуже урочистий і мав сердечний характер. При с'їм були присутні царевич Борис і прем'єр міністрів. Наш посол п. Шульгин подав цареві власноручну грамоту п. гетьмана і обміняв ся з болгарським царем промовами. Після промови п. Шульгин представив болгарському цареві радника Ф. Шульгу, секретаря В. Драгомирецького і атташе Додуда. Відпускаючи посольство, цар Фердинанд, звертаючись до посла промовив: Передайте ясновельможному гетьману і всьому українському народові від мене і від всього болгарського народу поздоровлення. В вашій особі вітаю першого українського міністра при мому дворі.

Новий торговельний договір України з центральними державами. В комісії міністерства торгу й промисловости починено розроблення нового договору між Україною й центральними державами. Більшість тез договору групується на попередньому берестейському договорі. Принцип заключеного договору зводиться до слідуєчого: з загальної кількості врожаю остане для потреб людности 65%, а 35% вивозиться за кордон. Коли до першого грудня не буде доставлено 45 мільонів, а до першого червня 75 мільонів пудів хліба, то встановлюється компенсація цукром по 8 фунтів хліба на один фунт цукру в загальній кількості не більше 3 мільонів пудів. Згідно з договором будуть вивозити ся сирівці (худоба, махорка, руда, металі і т. п.); право дозволу експорту належить міністерству торгівлі і промислу. Імпорт заключається в різнородних сільсько-господарських машинах, для чого відкривається окреме бюро. Встановлено принцип, по якому товари плачені будуть марками і коронами. Валюта така: марка 85 копійок, корона 50 копійок.

„Любов“ Москвинів до Українців. До міністерства закордонних справ надійшла велика кількість скарг на те, що Великороси руйнують і нищать майна наших переселенців, переважно з пензенської губернії. Звістка про відокремлення України від Росії так обурила патріотичних мешканців Пензи і її околиць, що вони не тільки поспішили вислати українських переселенців за межі свого краю, але навіть позбавили останніх можливости зліквідувати свої справи і все їм порабували.

Проти большевицьких насильств. Рада міністрів, вислухавши доклад про терор, яким большевицьке правительство в Росії послуєгує ся супроти всіх, кого підозріває в приналежности до „контр-революції“, між тим і проти українських горожан, проживаючих на території совітської республіки — рішила звернути ся до всіх держав з нотою, протестуючою проти поведіння народніх комісарів.

Підляше для України. Часописи доносять з Люблина: Надійшли тут зовсім автентичні відомости з Білої на Підляшчу, столиці теперішніх так зв. німецьких етапів і осідки українського комісара, про зновлення заходів, які мають на цілі як найкорше придручення Підляша до України. Перед кількома днями виїхала з Білої до Києва делегація, щоби представити гетьманові конечність негайного придручення Підляша і Холмщини до України та заведення там української адміністрації.

З анархії в Польщі. В військовім суді в Замостю відбувалася недавно кількадневна розправа в голосній справі оружного нападу членів військової організації „Пехура“ і Р. О. W. на постерунок жандармерії в Комарові дня 6. марта с. р. Обжалованих було 64 членів тих організацій. Всіх засуджено на кару арешту по кілька місяців, а одного провідника на 3 літа в'язниці.

М. Грушевський — Президентом Академії Наук. При гетьманським дворі обговорювано справу покликання проф. Грушевського на становище президента української Академії Наук.

Австрійський офіцер почетним горожанином волинського міста. Громадська Рада місточка Любомля на Волині надала підполковникові п. Аляріхови Шрандові, тамошному ц. к. етапному командантові, титул почетного горожанина міста Любомля. Почетний диплом виконано артистично і заховано в шкіряній чорній складинці зі срібними спряжками і українським гербом. Диплом є виставлений в українській, польській і німецькій мові, його підписали всі радники міста Любомлі і торжественно вручили своєму почетному горожанинові.

Переговори з сусідніми державами. Після донесення київських часописей, ведуть ся в міністерстві торгівлі передвступні праці в справі торговельних договорів з Грузією, Польщею, Фінляндією і Білорусю.

Купуйте дешеві й загально-доступні видання Союза визволення України:

	к. с.
1. В. Антонович. Хмельниччина в повісті Г. Сенкевича	—80
2. М. Богданович. Білоруське відродження	—80
3. Іп. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питання	240
4. Вяч. Будзиновський. Як Москва нищала Україну	120
5. М. Возняк. Наша рідна мова. З 18 портретами	—40
6. Памяти Івана Франка. Опис життя, діяльності й похорону. Зладив М. Возняк. З 12 малюнками	2—
7. Вол. Гнатюк. Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 pp.)	160
8. Вол. Гнатюк. Українська народня словесність	2—
9. Prof. M. Hruschewskyj. Die ukrainische Frage in historischer Entwicklung (Укр. справа в історичнім розвитку)	1—
10. М. Грушевський. Якої автономії і федерації хоче Україна	—80
11. В. Дорошенко. У відповідь напасникам	1—
12. Вол. Дорошенко. Українство в Росії. Найновіші часи. З численними портретами	240
13. Памятка книжка Союзу визволення України з 103 іл.	5—
14. М. Капельгородський. Мої пісні	2—
15. О. Кириленко. Українці в Америці	1—
16. G. Cleinow. Das Problem der Ukraine	1—
17. В. Короленко. Як упала царська влада в Росії	120
18. О. Кобець. В Тарасову ніч. З образками	1—
19. О. Кобець. З великих днів. З образками	1—
20. М. Кордуба. Північно-західна Україна	4—
21. М. Кордуба. Територія і населення України	4—
22. Др. І. Крилякевич. Українське військо. З малюнками	—80
23. Dr. E. Lewyskyj. Galizien	120
24. Др. Е. Левицький. Листи з Німеччини	160
25. Др. М. Лозинський. Галичина в життї України	120
26. М. Лозинський. Іван Франко. З портретом Ів. Франка	2—
27. Др. М. Лозинський. Михайло Павлик	—80
28. Др. Осип Назарук. Слідами Українських Січових Стрільців. З малюнками	7—
29. Др. Іван Пулюй. Ukraina und ihre internationale politische Bedeutung	160
30. St. Rudnyukyj. Ukraina. Land und Volk. Бр. 20— в полотні	24—
31. О. Скоропис-Іолтуховський. Значіння самостійної України	—40
32. Проф. С. Томашівський. Церковний бік української справи	—60
33. М. Trotzkyj. Die ukrainische national-politische Bewegung	1—
34. М. Троцький. Литовці	—80
35. М. Троцький. Як прийшло в Росії до революції	120
36. V. Choma-Dovskij. Ukrajina i Ukrajinci (по хорватськи)	2—
37. Др. А. Цегельський. Русь-Україна і Московщина-Росія	160
38. Др. Андрій Чайковський. Петро Кошачевич Сагайдачний	—30
39. Чужинці про українську справу	—80
40. Т. Шевченко. Кобзарь. 2-ий випуск	2—
41. Проф. І. Шишманов. Роль України в болгарським відродженню	—40

Набувати можна отсі всі книжки в Адміністрації видань Союзу визволення України. Wien, VIII., Josefstädterstr. 79, II. St., T. 6.

З сям числом розсилаємо чеки ч. 107.090 і просимо вирівняти та відновити передплату.

Адміністрація.

Зміст: Що діється на Холмщині в австро-угорській окупації. — Епізод мирових змагань. — Мадарські анекдоти на південну Славянщину. — З приводу побуту гетьмана в Німеччині. — Н. В. Сер Роджер Кезмент. — До справи перебудови Австрії. — М. Грушевський. Як творилася Українська Держава. — Вісти.